

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**SROVNÁNÍ NABÍDKY VOLNOČASOVÝCH
AKTIVIT NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Vedoucí práce: Mgr. Iva Žlábková

Autor práce: Jana Štěchová, DiS.

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: III.

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou – diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

15. března 2010

.....
Jana Štěchová, DiS.

Děkuji vedoucí své bakalářské práce Mgr. Ivě Žlábkové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1. VOLNÝ ČAS	7
1.1 Definice volného času	7
1.2 Výchova ve volném čase	9
1.3 Analýza osobnosti pedagoga volného času	13
2. NABÍDKA VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	18
2.1 Aktivity a volný čas	18
2.2 Zájmové činnosti a jejich rozdělení	21
2.3 Instituce organizující volný čas	26
3. SROVNÁNÍ NABÍDKY VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT NA ZŠ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH	31
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	38
SEZNAM PŘÍLOH	41
PŘÍLOHY	42
ABSTRAKT	45
ABSTRACT	46

ÚVOD

Pedagogika volného času je zvláštním odvětvím pedagogické vědy se zaměřením na výchovu ve volném čase. Její hlavní otázkou je plnohodnotné využití volného času dětí a mládeže formou zájmové činnosti. Tímto tématem se zabývám od dob založení své vlastní volnočasové organizace s názvem Aktivity, která se věnuje cílové skupině dětí ve věku od 6 – do 15 let. Tato organizace vznikla v Českých Budějovicích a spolupracuje se ZŠ Grünwaldova, Pohůrecká, Baara a Nová. Od založení zde probíhají různé aktivity od sportovních až po umělecké v podobě hudební výchovy, zpěvu a klavíru. Nabídnout dětem velký výběr zájmové činnosti a naplnit tak lépe jejich volný čas je snahou mou i mých spolupracovníků. Díky našemu záměru vznikla myšlenka zmapovat aktivity na jednotlivých základních školách v Českých Budějovicích. Má práce si proto vytyčila úkol zjistit, jaké zájmové činnosti nabízejí a v jak velké míře se na jednotlivých školách vyskytují.

Následující studie si vytyčila cíl lépe porozumět problematice volného času, proniknout do teoretické části tohoto oboru a seznámit nás s nabídkou volnočasových aktivit na základních školách v Českých Budějovicích.

V první kapitole nahlédneme na definici volného času z pohledu několika autorů a zmíníme se o jeho funkcích. Poté plynule přejdeme na téma výchovy ve volném čase, kde se pedagogicky tento čas dětí a mládeže zhodnocuje. Uvědomíme si, kdo se na výchově ve volném čase podílí a jaké má tato výchova funkce. Seznámíme se s pojmy, jako je například formální, neformální, informální výchova a v závěru provedeme charakteristiku pedagoga volného času. Vymezíme jeho role a seznámíme se s oblastmi jeho působnosti.

Druhá kapitola nás zavede k nabídce aktivit volného času a představí nám stručný přehled obsahové náplně výchovné činnosti. Popíšeme si zájmové činnosti, jejich rozdělení a uvedeme aktivity spadající pod jednotlivé druhy této oblasti. Zmíníme se o organizačních formách těchto aktivit a v závěru věnujeme pozornost institucím, které organizují volný čas. Objasníme si význam školní instituce, pojem komunitní škola a seznámíme se s institucemi volného času.

V závěrečné kapitole provedeme průzkum volnočasových aktivit na základních školách v Českých Budějovicích. Srovnáme nabídku aktivit na těchto institucích z pohledu rozdělení zájmové činnosti a podle jednotlivých aktivit. Najdeme zde počet jednotlivých zájmových činností, kompletní přehled aktivit a jejich počet výskytu na těchto školách. V této práci také shrneme celkové množství aktivit na jednotlivých institucích a v závěru vybereme 3 základní školy, kde uvedeme přehled návštěvnosti u konkrétních zájmových činností.

V této práci jsem nejvíce čerpala z publikace J. Pávkové et. al. „Pedagogika volného času“ , z knihy „Děti, mládež a volný čas“ B. Hofbauera a z M. Vážanského „Základy pedagogiky volného času“.

1. VOLNÝ ČAS

Když začneme přemýšlet o problematice určité oblasti vědy, v našem případě se jedná o pedagogiku volného času, musíme nejprve proniknout do teoretické části tohoto oboru. Pokusíme se tedy přiblížit jednotlivá témata, která jsou jeho nezbytnou součástí a v následujícím textu zmíníme pojem volný čas, výchova ve volném čase a provedeme analýzu osobnosti pedagoga volného času.

1.1 DEFINICE VOLNÉHO ČASU

Objasňováním a pojetím volného času se zabývá mnoho odborných publikací. Popíšeme-li co je volný čas, zmíníme dobu strávenou mimo nutné práce a povinnosti. Je to doba, kdy své činnosti svobodně volíme, děláme je rádi, přinášejí nám pocit uvolnění a určitou duševní relaxaci. Vymezíme-li ho podle B. Hofbauera, je pojetí volného času přesnější a úplnější jako činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.¹

Zajímavé je i pojetí M. Vážanského, který chápe volný čas jako jeden ze základních dílů výchovy dětí, mládeže, dospělých a starých. Za dobré považuje brát v úvahu činnosti doposud opomíjené, jako jsou spontánní aktivity.²

Z hlediska dětí a mládeže³ mluvíme o volném čase jako o době, která nepatří do vyučování. Můžeme uvést i činnosti s ním spojené. Je to například sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další vzdělávání.⁴

V této souvislosti zmíníme i biologickou složku člověka. Když se zamyslíme, je-li součástí volného času například osobní hygiena, spánek nebo

¹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13.

² Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. s. 79.

³ Srov. Podle Úmluvy o právech dítěte je dítětem jedinec mladší 18 let a mládeží je u nás označována věková skupina 18-26 let. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 13.

⁴ Srov. Tamtéž s. 13.

jídlo, dostáváme se do rozporu, zda tyto věci zařadit do již zmíněné doby, či ne. V některém případě si můžeme z těchto činností vytvořit i koníčka. Ve spojitosti s osobní hygienou to může být převážně u dívek zájem o módu, česání a kosmetiku. U jídla zas koníček vytvořený ve vztahu k přípravě a konzumaci pokrmů.

Ve spojitosti s touto kapitolou uvedeme i funkce a možnosti volného času. Jako hlavní se uvádějí odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. Tento základ, ze kterého vycházejí autoři posledních desetiletí⁵, se odlišuje pouze mírou určité konkretizace.

Důležité jsou funkce, které vymezil německý pedagog volného času Horst W. Opaschowski. Za základ považuje: rekreaci (uvolnění a zotavení), kompenzaci (odstraňování zklamání a frustrací), výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení), kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba), komunikaci (sociální kontakty a partnerství), participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti), integraci (stabilizaci života rodiny) a enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a jiných činností).⁶

Na volný čas můžeme také nahlížet z různých pohledů a chápat ho jako záležitost určitých přístupů. Uvedeme tedy například sociální zaměření a zmíníme se i o sociálním postavení a sociální pomoci ve spojitosti s volným časem. Uvědomíme-li si měnící se dobu, která koresponduje se změnou volného času, naskytá se nám zamyšlení nad právě již zmiňovanou sociální stránkou věci. Podle I. Slepíčkové není z pohledu sociálního postavení volný čas výsadou výše postavených společenských vrstev, jak tomu bylo ještě v dobách historicky nedávných.⁷

⁵ Srov. Např. Michel Damay, Joffre Dumazedier, Alexandr Kamiński a Roger Sue. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13-14.

⁶ Srov. Tamtéž s. 14-15.

⁷ Srov. SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. s. 12.

I přes toto pojetí se domníváme, že do volného času se sociální postavení promítá. Realizace zájmů a potřeb dětí a mládeže prostřednictvím volnočasových aktivit patří do sociálního učení. Rozhodující roli zde má rodina. Je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. V rámci rodinného systému se pak realizuje řada rozhodnutí zaměřená na využití materiálních a finančních prostředků, investic a výdajů. Rodina je první sociální skupinou, která učí dítě přizpůsobovat se sociálnímu životu.⁸

Slepičková považuje volný čas jako prostředek sociální pomoci. Tato doba poskytuje prostor pro uspokojování nejrůznějších potřeb a přání lidí. V tomto smyslu lze pak prostřednictvím vhodné organizace a náplně volného času přispět k uspokojování potřeb a tužeb lidí, kteří se nacházejí ve složitějších, či nepříznivých životních podmínkách. Výrazná je i úloha volného času v prevenci negativních sociálních jevů jako je kriminalita, zneužívání drog, nevhodné sociální chování, které mají původ velmi často právě v potížích lidí s uspokojováním potřeb.⁹

Pojetí volného času, příslušné pojmy, funkce a přístupy prošly už dlouholetým vývojem a různými názory mnoha autorů. Nyní můžeme zmínit další část této kapitoly a tou je bezpochyby výchova ve volném čase.

1.2 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE

Na začátek této podkapitoly uvedeme základní smysl výchovy podle Vážanského. Rozvinutí lidských hodnot i postojů, vybavení člověka znalostmi a dovednostmi je podle tohoto autora smyslem výchovy. Tento základ pak umožňuje cítit se v životě jistěji a zakusit více prožitků a uspokojení.¹⁰

Snaha pedagogicky ovlivňovat volný čas dětí a mládeže se v jednotlivých zemích a postupně i v celé Evropě začala rozvíjet a uplatňovat intenzivněji, než v dřívější době. Do výchovy této doby patří především působení v časovém

⁸ Srov. KRAUS, B. POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk - prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 80. a 166.

⁹ Srov. SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. s. 12-13.

¹⁰ Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. s. 68.

rozmezí, které neslouží realizaci již zmíněných biologických potřeb ani školních a pracovních povinností. Výhodou je dobrovolnost účasti, která umožňuje dětem a mladým lidem zapojovat se do výchovného procesu.¹¹

Můžeme zde uvést, že tato zmíněná dobrovolnost platí jen pro určitou skupinu osob. Jsou to lidé, kteří nejsou ovlivněni rodinou, financemi nebo jinými vlivy a mohou mít tedy možnost svobodné volby. V opačném případě by se pak vyloučila dobrovolnost, jelikož hlavními organizátory volného času dětí by byli převážně rodiče. V této kapitole zmíníme význam výchovy mimotřídní, mimoškolní a výchovy mimo vyučování.

Aktivity realizované školou mimo povinnou školní výuku můžeme považovat podle B. Hofbauera za výchovu mimotřídní. Činnosti probíhající mimo školní instituci můžeme zařadit pod pojem mimoškolní výchova. Tyto aktivity směřují do různých sdružení a zařízení, které budeme podrobněji popisovat v jedné z následujících kapitol. Déle se však zdržíme u významu výchovy mimo vyučování. Pojetí dvou předešlých významů bylo v šedesátých letech nahrazeno širším a podle B.Hofbauera správnějším pojmem výchova mimo vyučování, které přetrvalo až dodnes.¹²

J. Pávková vymezila výchovu mimo vyučování takto: „*Probíhá mimo povinné vyučování, probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná a uskutečňuje se převážně ve volném čase.*“¹³

Nyní si uvedeme, kdo se na výchově mimo vyučování podílí. Určitě bychom mohli jako první uvést rodinu, která sehraává v této výchově hlavní roli. Výchova v rodině působí na jednotlivce od nejtítlejšího věku a významně působí na jeho citový rozvoj. Dále tu nesmí chybět předškolní a později školní instituce, které významně ovlivňují a zároveň navazují na výchovné působení rodiny. Ve spolupráci s rodinou se na výchově také podílejí zařízení pro výchovu mimo vyučování a další subjekty, jako pedagog, vychovatel a vrstevnické skupiny. Tato skupina je často pro děti a mladé lidi první a také jedinou formou

¹¹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 15.

¹² Srov. Tamtéž s. 16.

¹³ PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 13.

dobrovolného sdružování. Podle B. Hofbauera tuto skupinu tvoří mladí lidé blízkého věku a obdobného zájmu, často také stejného pohlaví a podobného sociálního zázemí. Příslušnost k takovéto skupině může vytvářet lidem zázemí, ochranu a bezpečí. Pomáhá a přispívá k jejich socializaci a k osvojování pozitivních hodnot. V některých případech však může působit i opačným směrem a důsledkem se stává delikventní chování (bandy, gangy).¹⁴

Z publikace *Pedagogika volného času* uvedeme další subjekt podílející se na výchově dětí a mládeže. Hromadné sdělovací prostředky a informační technologie. Veřejnoprávní i komerční média nabízejí širokou škálu produktů zaměřených přímo na různé cílové skupiny dětí. Můžeme zde zmínit dětské časopisy a knihy, televizní a rozhlasové pořady, hudební nahrávky a počítačové hry.¹⁵

Všechny subjekty, které se podílejí na výchově dětí a mládeže, se navzájem prolínají, doplňují a ovlivňují. Významnou částí výchovy dětí a mládeže v době mimo vyučování je pedagogické vedení. Dává možnost vést jedince ke správnému využití volného času, utvářet mu hodnotné zájmy, rozvíjet jeho schopnosti a nadání, upevňovat mu morální vlastnosti a uspokojovat jeho lidské potřeby. Obsah i způsob využití volného času má velký význam i na duševní hygienu člověka. Je to například určitá forma odpočinku, relaxace a zábavy, která má pak za důsledek dobré studijní i pracovní výkony.

Nesmíme zapomenout zmínit i funkce výchovy mimo vyučování J. Pávkové a kolektivu.

1. **Funkce výchovně-vzdělávací**, na kterou je kladen zvláště velký důraz je funkcí, která prostřednictvím různorodých a zajímavých činností děti motivuje k plnohodnotnému využití volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností a k rozvoji celoživotního vzdělávání.

¹⁴ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 99.

¹⁵ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 34.

2. **Funkce zdravotní** nám pomáhá vytvářet zdravý životní styl. V dnešní době se hlavní složkou zdravého životního stylu stává pohyb. Pohybové, tělovýchovné a sportovní činnosti pomáhají dětem vykompenzovat dlouhé sezení ve školních lavicích a jsou pro zdraví dětí důležité.
3. **Funkce sociální.** Zajišťuje ve spojitosti s výchovně-vzdělávací funkcí vyrovnávání rozdílů materiálních i psychologických podmínek. Podílí se i na utváření hodnotných a žádoucích sociálních vztahů, ale také na komunikaci a seznámení s pravidly společenského chování.¹⁶

Posledními pojmy, které v souvislosti s touto tematikou uvedeme, jsou výchova a vzdělávání formální, informální a neformální. J. Skalková uvádí ve své knize *Obecná didaktika* tyto definice:

„Formální vzdělávání se realizuje ve vzdělávacích institucích, jejichž funkce, cíl, obsah, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Takovou institucí je škola. Informální vzdělávání je získávané neorganizovaně a je institucionálně nekoordinované. Neformální vzdělávání se realizuje mimo formální vzdělávací systém.“¹⁷

Význam neformální výchovy roste. Podle B. Hofbauera systémy výchovy formální nemohou obstát všem dnešním výzvám a požadavkům na přípravu mladé generace. Neformální výchova tak přebírá nezastupitelnou doplňující úlohu.¹⁸

Naskýtá se nám tedy myšlenka ve spojitosti s touto problematikou, že na neformální výchovu je zapotřebí specializovaných pracovníků, tedy pedagogů volného času.

¹⁶ Srov. Tamtéž s. 39-41.

¹⁷ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2007. s. 67.

¹⁸ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 19.

1.3 ANALÝZA OSOBNOSTI PEDAGOGA VOLNÉHO ČASU

Pedagog volného času je povolání, na které se kladou stále větší požadavky. Jaký by z našeho pohledu měl být profil ideálního pedagoga volného času? Bylo by dobré zabývat se základem této věci a objasnit termín edukátor. Podle J. Průchy tento pojem odhaluje kteréhokoliv aktéra vyučování. Můžou to být nejen učitelé, ale i lektori, instruktoři, vychovatelé, konzultanti, poradenští pracovníci, trenéři, školitelé a všechny další osoby, které vyučují, poučují nebo instruují jiné subjekty.¹⁹

Nyní uvedeme popis pedagoga volného času z pohledu několika autorů. Podle V. Spousty je tento pracovník schopen výchovně působit v prostoru volného času všech věkových, sociálních, profesních, národnostních i náboženských vrstev a skupin. Měl by být připraven tyto prostory odhalovat a pomáhat svěřencům k jejich plnohodnotnému prožití.²⁰

J. Pávková a kolektiv se domnívají, že pedagog volného času by měl být dětem přítelem, který s nimi sdílí radosti i neúspěchy a dokáže je povzbudit. Své postavení nebuduje strohými příkazy, zákazy a tresty, ale vyplívá z jeho odborných znalostí i metodických schopností.²¹

Poslední charakteristiku pedagoga uvádíme podle M. Vážanského. Tato osoba bývá k dispozici členům všech věkových ,profesních i národnostních skupin a náleží i všem sociálním vrstvám. Hlavní znak jeho činnosti je pedagogické utváření prostoru volného času směrem k otevřenému učení.²²

Shrnutím definic těchto autorů můžeme uvést, že pedagog volného času by měl mít patřičné vzdělání, schopnost zaujmout, být dobrý psycholog a mít patřičné nadšení pro věc.

¹⁹ Srov. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. s. 67.

²⁰ Srov. SPOUSTA, V. aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 7.

²¹ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 75.

²² Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. s. 92.

Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy získává pedagog volného času odbornou kvalifikaci v souladu se zákonem o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, který vstoupil v platnost 1.ledna 2010 a upravuje dosavadní platné znění zákona č. 563/2004 Sb. Touto problematikou se zákon zabývá ve svém sedmnáctém paragrafu.²³

V souvislosti s tímto tématem bychom si mohli uvést vybrané etické kategorie pedagoga, které zmínil O. Jíra v publikaci *Výchova a volný čas 2*. Jako první bychom mohli zvolit **zodpovědnost a svědomí**. Je dobré si uvědomit požadavky, které jsou na nás kladeny a srovnat si svoje činy s osvojenými normami. Dále tu máme **moudrost a rozvážnost**. Tyto další etické kategorie nám pomáhají rozlišovat co dělat, čeho se vyvarovat a dávají nám možnost nalézt prostředky k dosažení dobrého cíle. **Statečnost a trpělivost** nám pomáhají překonat vnitřní, či vnější překážky na cestě k dosažení cíle a učí nás klidně snášet projevy, které signalizují, že dosud ne všechno probíhá podle lektorových záměrů. Můžeme zmínit **uměřenost a zdrženlivost**, která se zaměřuje na projev lektora v osobním vztahu ke vzdělávaným klientům. **Spravedlnost** jako způsob jednání, který „měří všem stejně“. **Pravdomluvnost** považujeme za jeden z nejdůležitějších příkazů pro lektora. **Zdvořilost** jako forma související s taktem a empatií. Jako poslední kategorii uvedeme **optimismus** lektora, který spočívá v přesvědčení poskytnout klientům užitečné poznatky v jejich práci a životě.²⁴

Zda-li o tento obor je nebo bude větší zájem, můžeme posoudit z následující části vymezením oblastí působnosti pedagogů. Uvedeme klasifikaci pedagogiky volného času z publikace *Základy pedagogiky volného času* a posléze zmíníme obory působnosti pracovníků v této oblasti.

Obory působnosti pedagogů volného času se mohou různě definovat a pohledy na ně mohou být dosti odlišné. Toto povolání má využití především v různých školských výchovně-vzdělávacích zařízeních a volnočasových

²³ Srov. *Oficiální stránky Statutárního města České Budějovice. Základní školy*. [cit. 2010-03-13]. Dostupné na: <<http://www.c-budejovice.cz/cz/skolstvi-zdravotnictvi-socialni-pece/vzdelavani-a-veda/stranky/zakladni-skoly.aspx>>.

²⁴ Srov. ČECH, T. (ed.). *Výchova a volný čas 2*. Brno: MSD, spol. s.r.o., 2007. s. 140.

sdruženích. Tyto instituce můžeme vymezit z hlediska obsahového zaměření, ale také z pohledu věkové kategorie. Rozdělujeme cílové skupiny děti, děti a mládež a dospělí. V této práci bychom mohli propojit klasifikaci pedagogiky volného času s obory působnosti.

Oblasti pedagogiky volného času se dají rozdělit podle M. Vážanského na části denního volného času, jež zahrnuje pedagogiku „volných čtvrtodinek“, „volných odpolední“, pedagogika přestávek, volna po práci, pedagogika obytného prostředí a volnočasových zařízení. Začneme u oblasti denního volného času s cílovou skupinou – děti. Pedagogické působení je zde směřováno na hřiště, domy dětských her, mateřské školy, dětské domovy, dětské nemocnice, školy hudební, umělecké, školy v přírodě, internáty, školy s nabídkami volného času, školy a dílny postižených, rehabilitační centra a místa výkonu trestu. U cílové skupiny mladiství se jedná převážně o centra mladých, domy a střediska volného času, domovy mládeže, výchovné a pečovatelské ústavy, ústavy pro mladistvé delikventy, sportovní sdružení a oddíly. Poslední cílová skupina zahrnuje volnočasová zařízení v podnicích, prostory a dílny starých lidí, centra a kluby seniorů, muzea, umělecké galerie, výstavy, sbírky, střediska kultury, univerzity třetího věku, herny a sportoviště, lázeňská a rehabilitační střediska.

Dále tu máme pedagogiku týdenního volného času, kam můžeme zařadit pedagogiku nedělí, svátků, víkendů, pedagogiku období volna. Zde se můžeme setkat převážně s rodinnými a skupinovými aktivitami volného času. Tyto aktivity, které nevyžadují věkové omezení, se mohou zhodnocovat v prostorách, jako jsou například parky volného času, ubytovny mladých, rodinná stanoviště a mnohdy se využívají již zmíněná zařízení pro denní volný čas.

Následuje pedagogika ročního volného času, pod kterou spadá pedagogika cestování, turistiky a pedagogika „malých dovolených“. Jsou zde zastoupena zařízení jako místa dovolených, prázdninové tábory, centra, mezinárodní setkání mladých, rodinná prázdninová místa. To všechno jsou oblasti, kde může pedagog

působit a pomáhat plnohodnotně naplňovat volný čas dětem, mládeži a dospělým.²⁵

Jako poslední uvedeme pedagogiku životního volného času. Je to pedagogika volného času starých (vzdělávání, práce starých), pedagogika důchodců a zvláštních forem (lázně, nezaměstnanost).²⁶

Za zmínku stojí uvést i spolupracovníky pedagogů, kteří velkou měrou pomáhají a podílejí se na činnostech v již zmíněných oblastech. Zastoupeny jsou zde osoby ve vedlejších pracovním poměru, praktikanti a studenti. V rámci uvedených oblastí působnosti se pedagog volného času realizuje v celé řadě různých rolí. V. Spousta aj. je vymezují následovně:

1. Na začátku máme pedagoga v roli **diagnostika**. Zjišťuje a zkoumá zájmy svěřenců, jejich aktuální úroveň intelektu a citové stránky jejich osobnosti.
2. Pedagog jako **stimulátor** a **animátor**.²⁷ Pro práci v této roli je důležitá snaha maximálně využít všech dostupných motivačních a stimulačních prostředků, metod a forem.
3. Dále tu máme roli **satisfaktora**, který napomáhá dětem a mladistvým citově prožít uspokojení a radost.
4. Pedagog- **koordinátor** a **integrátor**²⁸ je organizátorem fungování celého výchovného systému ve volném čase. Odpovídá za projekt, program a průběh volnočasových aktivit.
5. Role **organizátora** a **poradce**. Jeho funkce spočívá ve spoluúčasti při organizování volnočasových zájmových aktivit, jako jsou např. různé matematické, fyzikální a literární olympiády, soutěže a besedy.
6. Pedagog **dramaturg** vystupuje ve všech fázích výchovného procesu. Promýšlí, vybírá, sestavuje program, ale také hodnotí a vstupuje otevřeně či skrytě do dění.

²⁵ Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. s. 87-89.

²⁶ Srov. Tamtéž s. 87.

²⁷ z lat. animare - oživovat

²⁸ z lat. integrare - zcelovat

7. Role **administrátora** dává této profesi nejvíce prostoru při organizování různých volnočasových akcí.
8. Máme tu také roli **reedukátora**, který přichází do styku s mravně narušenými jedinci. Může ve spolupráci s pracovníky výchovných ústavů pozitivně ovlivnit složitý převýchovný proces těchto jedinců.
9. Pedagog volného času jako **konzultant** poskytuje dětem a mladistvým cenné rady.
10. Za zmínku stojí role **katalyzátora**. Tento pedagog při všech volnočasových aktivitách, jichž se sám účastní stojí v pozadí a přitom jejich průběh výchovně usměrňuje.
11. Poslední role je **vědecký pracovník**. Pedagog udržuje kontakt s pracovišti zabývajícími se teoreticky a výzkumně problematikou volného času.²⁹

Přiblížili jsme si pracovníka volného času, vymezili jeho role a seznámili se s oblastmi jeho působnosti. V následující kapitole se zaměříme na některé již zmíněné oblasti působnosti pedagoga. Seznámíme se s institucemi volného času a zdržíme se u jejich obsahového zaměření v podobě nabídky zájmových činností.

²⁹ Srov. SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 7-10.

2. NABÍDKA VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

Dříve než představíme jednotlivá volnočasová zařízení, budeme směřovat pozornost k nabídce činností uskutečňujících se právě v těchto prostorách. Ve druhé kapitole uvedeme nabídku volnočasových aktivit, seznámíme se s jednotlivými zájmovými činnostmi, jejich rozdělením a na konec této části si ponecháme volnočasové instituce.

2.1 AKTIVITY A VOLNÝ ČAS

Na začátek této části bychom mohli uvést rozlišení pojmů aktivita a činnost. J. Pávková a kolektiv zmiňují v publikaci *Pedagogika volného času* tyto dva pojmy jako synonyma.³⁰

Ještě než se seznámíme s jednotlivými volnočasovými aktivitami, budeme se chvíli věnovat pracovní a mimopracovní době. Tyto časové prostory patří do života každého jedince. Když se zamyslíme nad pracovní dobou, hned se nám vybaví čas, který člověk věnuje nějaké práci. U dětí a mládeže je to čas věnovaný vzdělání. U dospělých je tato aktivita většinou provázena motivací k získání životních prostředků, a tudíž bychom mohli tuto práci nazvat jako hlavní zaměstnání. Nyní tu máme mimopracovní dobu, která nám nabízí aktivity mimo hlavní zaměstnání, vzdělání. V první kapitole jsme již zmínili biologickou složku člověka a právě tu bychom mohli zařadit do této doby. Dále pak péči o domácnost a ostatní činnosti podobného charakteru. Čas věnovaný vzdělání (u dospělých práci) a čas volný nejsou od sebe tak vzdáleny. Přes svou rozdílnost jsou si v mnohém blízké, vzájemně se prolínají a inspirují. Například jazykové, počítačové nebo manažerské kurzy pořádané dnes institucemi ve volném čase zdokonalují a rozšiřují znalosti, dovednosti a kompetence zájemců potřebné i pro jejich profesní život.³¹

³⁰ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 92.

³¹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 66.

Zmínili jsme čas pracovní a volný, jak dětí, tak i dospělých. Zajímavé je odlišení volného času dětí od volného času dospělých. Liší se tím, že v něm u dětí probíhá vývoj všech stránek osobnosti. Základní odlišení spočívá v podstatě v protikladnosti dvou ontogeneticky vývojových stupňů – dětství a dospělosti.³²

Právě jsme si představili dobu pracovní, mimopracovní, odlišnost volného času dětí a dospělých a můžeme tedy přejít k aktivitám spadající pod volný čas. Činností, které spadají pod volný čas, je poměrně mnoho. Pojďme tedy vybrat aktivity, které bychom mohli považovat za obecné a v praxi nejvíce používané. Tyto aktivity zmínila ve své publikaci I. Slepíčková a my se s nimi nyní seznámíme:³³

- a) aktivity manuální – zahrádkaření, kutilství, ruční práce
- b) aktivity fyzické – procházky, turistika, sport
- c) aktivity kulturně uměleckého typu receptivního – četba, návštěva divadel, kin, poslech rádia
- d) aktivity kulturně uměleckého typu tvořivého a interpretačního – hudba, zpěv, herecká činnost, fotografování
- e) aktivity kulturně racionální – dobrovolné vzdělávání, sledování masmédií, luštění křížovek
- f) aktivity společensko formální – výkon veřejných funkcí, schůze, práce ve společenských a politických organizacích
- g) aktivity společensko neformální – rodinné, návštěvy, návštěvy kavárny
- h) hry, podívání, sběratelství – společenské hry, sportovní diváctví
- i) pasivní odpočinek – sedění, kouření, popíjení kávy

Uvedli jsme si možnou nabídku aktivit volného času podle I. Slepíčkové a nyní si představíme stručný přehled obsahové náplně výchovné činnosti podle J. Pávkové a kolektivu. Zařadíme zde činnosti povinného charakteru jako je sebeobslužná činnost a příprava na vyučování. Dále pak aktivity charakteru

³² Srov. VESELÁ, J. Jak ve volném čase? Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. s. 9.

³³ Srov. SLEPIČKOVÁ, I. Sport a volný čas. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. s. 15.

dobrovolnosti, mezi něž patří činnosti odpočinkové, rekreační, veřejně prospěšné a zájmové.

Sebeobslužné činnosti se zaměřují na vedení dětí k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek. Jejich podstata spočívá v pěstování návyků osobní hygieny, účelného a vkusného oblékání, návyků péče o pořádek a čistotu prostředí a návyků při jednání s lidmi.

Přípravou na vyučování se rozumí okruh činností, které souvisejí s plněním školních povinností. Kromě vypracovávání písemných i jiných zadaných úkolů patří do této oblasti i rozšiřování a prohlubování poznatků z vyučování a jejich praktické využití.

Nyní zmíníme činnosti dobrovolného charakteru a začneme s činností odpočinkovou.

Odpočinkové činnosti jsou psychicky i fyzicky nenáročné, slouží k odstranění únavy. Do režimu dne se zařazují nejčastěji po obědě, ale podle potřeby i kdykoli během dne. Podle situace mohou mít charakter klidu na lůžku, klidného pohybu, např. procházky, volných rozhovorů, popovídání. Vhodné jsou i drobné individuální zájmové aktivity, jako četba, sběratelství a hudební činnosti.

Rekreační činnosti slouží také k odreagování a odstranění únavy z vyučování, obsahují však pohybově náročnější aktivity tělovýchovného, sportovního, turistického zaměření nebo manuální práce. Pravidelné zařazování rekreačních činností je jedním z požadavků zdravého duševního i tělesného vývoje dětí a mládeže.

Veřejně prospěšné činnosti spočívají ve vedení dětí k dobrovolné práci ve prospěch druhých lidí, jednotlivců či sociálních skupin. Jako příklady lze uvést podíl na ochraně a tvorbě životního prostředí, pomoc slabším, starším, nemocným osobám, kulturní a osvětové činnosti.

Tyto aktivity se při dobrém pedagogickém vedení výrazně podílejí na formování kladných charakterových vlastností a podněcování žádoucích sociálních vztahů.³⁴

³⁴ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. s. 51.

Představili jsme si přehled obsahové náplně výchovné činnosti a jako poslední z těchto aktivit nám zbývá uvést zájmové činnosti a jejich rozdělení.

2.2 ZÁJMOVÉ ČINNOSTI A JEJICH ROZDĚLENÍ

Zájmové činnosti můžeme chápat jako aktivity zaměřené na rozvíjení a uspokojování individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají velký vliv na rozvoj osobnosti i na správnou orientaci ve společnosti. Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační a vedou osobnost k činnosti zaměřené určitým směrem. Jsou těsně spjaty se schopnostmi a vlohoy člověka, které podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti.³⁵

Obsah činností by neměl být podle J. Veselé formou pokračování vyučování. Převážně by měla být rozvíjena bohatá zájmová činnost uspokojující jak individuální, tak i skupinové zájmy dětí. Zájmová činnost by neměla sloužit k doučování látky povinných, povinně volitelných či nepovinných vyučovacích předmětů. Měla by poskytnout žákům jisté možnosti aktivní seberealizace jako vykompenzování jejich povinného školního vyučování.³⁶

J. Pávková a kolektiv dělí zájmy podle úrovně činnosti, časového trvání, koncentrace, společenské hodnoty a podle obsahu.

Dělení podle úrovně činnosti rozeznáváme zájmy a činnosti, které můžeme označit jako aktivní a receptivní. Aktivními se označují zájmy, kde jedinec sám vyvíjí činnost a produkuje nějaké hodnoty, zabývá se aktivně předmětem svého zájmu. Za receptivní zájmy považujeme ty, při jejichž realizaci se aktivita omezuje jen na vnímání předmětu zájmu. Obě činnosti se mohou doplňovat a prolínat.

Podle časového trvání můžeme uvést zájmy krátkodobé, dočasné, přechodné a trvalé. Intenzita zájmu a délka jeho trvání je ovlivněna vývojem osobnosti a jejím zráním.

³⁵ Srov. Tamtéž s. 92.

³⁶ Srov. VESELÁ, J. Jak ve volném čase? Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. s. 8-9.

Dělení podle stupně koncentrace rozeznáváme zájmy jednostranné a mnohostranné. J. Pávková uvádí mnohostranné zájmy za povrchní a jednostranné za hluboké.

Z hlediska společenských hodnot můžeme rozlišit zájmy na žádoucí a nežádoucí, které se neslučují s obecně platnými společenskými a právními normami. Společensky ovlivňovaná zájmová činnost vede ke společensky správnému rozvoji osobnosti, talentu a aktivnímu životnímu stylu.³⁷

Jako poslední uvedeme **dělení podle obsahu** a podrobněji si ho popíšeme. Podle unikátního přístupu J. Pávkové dělíme zájmové činnosti na **společenskovední, pracovní – technické, přírodovědné, estetickovýchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické**.³⁸

Zájmové činnosti společenskovední vedou k poznání aktuálního společenského dění a seznámí nás s některými historickými souvislostmi. Pěstují vztah k vlasti, k mateřskému jazyku, k demokratickým a humanistickým tradicím našeho národa. Tato oblast je zaměřena na výchovu k vlastenectví, k partnerství, k rodičovství, ale také na společenskou výchovu, sběratelství a jazykovědu.

Nyní uvedeme okruhy těchto zájmových činností. Zmíníme zde poznávání významných objektů v místě bydliště, školy, veřejné instituce, kulturní podniky, hospodářské objekty, instituce a zařízení pro volný čas, školy a vzdělávací zařízení. Můžeme zde zařadit i seznámení s historickými objekty a památnými místy, která souvisejí s národními dějinami. Dále jsou to informace o životě a díle významných osobností, které mají vztah k regionu a sledování politických a společenských událostí u nás i ve světě. Do tohoto okruhu spadají i setkání a společenské akce dětí z různých měst, mezinárodní setkání, oslavy státních svátků, významných dnů a výročí. Jako poslední uvedeme publicistiku, zájmové studium cizích jazyků, individuální sběratelství a dodržování lidových tradic a zvyků.

³⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. s. 93.

³⁸ Srov. Tamtéž s. 93.

Zájmové činnosti pracovní-technické pomáhají zdokonalovat manuální dovednosti, obohacují vědomosti o technické poznatky a umožňují aplikaci těchto poznatků v praxi. Tyto aktivity by měly podporovat přirozenou touhu dětí po uplatnění v oblasti techniky a zároveň rozvíjet jejich technické myšlení a představivost.

Mezi okruhy pracovní-technických zájmových činností zařadíme práce s různými materiály (papír, dřevo, kov, textil, plasty, sklo, přírodní materiál, modelovací hmoty). Dále práce se stavebnicemi, montážní a demontážní činnosti (kolo, motocykl, drobné úpravy). Modelářské práce, elektrotechnika, elektronika, výpočetní technika, audio a videotechnika. Do těchto činností spadají také přípravy pokrmů a činnosti související s dopravní výchovou.

Zájmové činnosti přírodovědné vedou k prohlubování vědomostí o přírodě a pěstují vztah k její ochraně. Rozvíjejí zájem o pěstitelství a chovatelství. Spontánního zájmu dětí o živou a neživou přírodu lze využít k utváření správných postojů k životním hodnotám a pocitu morální odpovědnosti za ochranu přírody. Náplň těchto činností by měla vycházet z osvojení poznatků o živočiších, rostlinách, neživé přírodě a dovednosti v péči o ně. Nejčastější aktivitou je pozorování přírody na vycházkách. Tuto činnost by měl vychovatel spojit s její ochranou i se sbíráním přírodovědného materiálu a uskutečňovat je pomocí praktických aktivit. Děti mladšího školního věku mají zvlášť blízký vztah ke zvířatům. Je proto vhodné zaměřovat tuto činnost na poznávání živočichů v jejich přirozeném způsobu života. S přibývajícím věkem roste zájem o specializované činnosti (rybářství, včelařství, pěstitelství).

Okruhy těchto zájmových činností jsou široké. Zmíníme zde pozorování přírodních objektů živé přírody (rostliny, živočichové), neživé přírody (horniny, nerosty, krajinné útvary, vodní toky, vesmírná tělesa). Pěstitelské práce v podobě práce na zahradě, pěstování pokojových, užitkových i okrasných rostlin. Dále uvedeme chovatelství-chov živočichů v akváriích, teráriích, chov okrasného ptactva, drobného hospodářského zvířectva a zvířat v domácnosti. Činnosti zaměřené na ochranu a tvorbu životního prostředí.

Můžeme zde zařadit i práci s odbornou a populárně-naučnou literaturou (atlasy, encyklopedie), ale také spolupráci s institucemi (muzea, botanické a zoologické zahrady, hvězdárny, planetária, meteorologické stanice).

Zájmové činnosti estetickovýchovné jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu. Pro tuto činnost jsou významné všechny aktivity, kde se uplatňuje estetický vztah ke skutečnosti – kulturní akce, různé typy vycházek a přehlídky činností. V této oblasti jsou významné převážně vlastní tvořivé aktivity. Tyto činnosti se stávají silným motivačním prvkem a přinášejí nové, emocionálně cenné zážitky.

Estetickovýchovné zájmové činnosti rozdělujeme na tři okruhy. Pod výtvarné aktivity můžeme zařadit výtvarné osvojování skutečnosti, využití různých výtvarných technik (malba, kresba, grafické techniky, modelování a kombinované techniky). Práce s výtvarnými prostředky spojená s experimentováním (hry s barvou, dekorativní práce, modelování a organizace prostoru). Poznávání a chápání výtvarného umění (návštěvy výstav, práce s literaturou o výtvarném umění). Aplikace estetických a dalších požadavků na životní prostředí, kultura chování, stolování, kultura těla a oblékání.

Druhý okruh zmiňuje hudebně zájmovou činnost. Zde uvedeme sborový a sólový zpěv, hudební hry, hudebně-pohybové a taneční hry, hry se zpěvy, tanec, pohybová improvizace při hudbě a cvičení při hudbě. Hra na hudební nástroje, poslech hudby, zacházení se zvukovou technikou a získávání poznatků o hudebních umělcích a jejich dílech.

Poslední okruh literárně-dramatické činnosti zmiňuje četbu (individuální, předčítání, umělecké nahrávky). Dále reprodukční činnosti (vyprávění, přednes), průpravné hry a cvičení, dramatické hry a improvizace zaměřené na rozvíjení poznávacích procesů, komunikativních dovedností a sociálních vztahů. Posledními aktivitami tohoto okruhu je tvořivá literární a dramatická činnost a návštěvy kulturních představení (divadlo, kino, besedy s umělci).

Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti člověka.

Přiměřená pohybová aktivita je podmínkou zdravého vývoje. Poznávat různé druhy sportu podněcuje děti k jejich aktivnímu provozování.

Ve velké míře přispívá i k tomu, aby se pohyb stal v dospělosti nezbytnou potřebou. Oblast tělovýchovy je pro děti ze zdravotního hlediska potřebná. Pěstovat v dětech všestrannost je pro všeobecný rozvoj jejich pohybových schopností nutnost. Důležité jsou i činnosti konané v přírodě. Nyní přistoupíme k okruhu těchto aktivit. Uvedeme zde kondiční cvičení s náčiním i bez, cvičení s hudbou, průpravná a zdravotní cvičení. Dále zmíníme rytmičskou gymnastiku a tanec, akrobacii, atletiku, sportovní hry a drobné pohybové hry. Nesmíme zapomenout na turistiku, cykloturistiku, seznamování s životem a úspěchy známých sportovců, sezónní sporty a zábavy.³⁹

Uvedli jsme si rozdělení zájmové činnosti a na závěr této podkapitoly zmíníme organizační formy těchto aktivit podle B. Hofbauera.

Činnost spontánní, je pedagogicky a organizačně ovlivňována pedagogy nepřímou. Tato činnost se uplatňuje individuálně nebo ve skupině podle zájmu účastníka. Nemají stanovený začátek ani konec a jsou přístupny všem zájemcům. Je to například aktivita konaná v přírodních prostředích, na otevřených hřištích, sportovištích, v čítárnách a knihovnách. Pedagog při nich vystupuje jako rádce, konzultant nebo činnost motivuje a dohlíží na bezpečnost účastníků.

Dále je to **činnost příležitostná** zahrnující organizované, jednorázové i cyklické, rekreační, oddechové nebo vzdělávací aktivity. Je časově ohraničena, přímo řízena pedagogem a současně umožňuje a podporuje spoluúčast dětí a mládeže. Tato činnost se může konat v místním, regionálním, celostátním a mezinárodním rozsahu. Jsou to aktivity v podobě přednášek, poznávacích soutěží, sportovních turnajů a závodů. Z umělecké oblasti zmíníme koncerty, přehlídky umělecké tvořivosti, divadelní a jiná představení. Mohou to být i turistické aktivity, výlety, exkurze, příměstské tábory a jiné prázdninové činnosti.

³⁹ Srov. Tamtéž s. 94-97.

Poslední **činnost pravidelná** se uskutečňuje celoročně v pravidelných intervalech. Je organizována v zájmových útvarech (kroužky, umělecké soubory, sportovní družstva, kluby a kurzy) pod vedením kvalifikovaných osob.

Jejím cílem je osvojit si nové vědomosti, dovednosti a upevnit si kladný vztah k předmětu zájmu. Účastníci zájmové činnosti většinou na závěr školního roku seznámí své nejbližší s výsledky své činnosti v podobě výstav, vystoupení, přehlídek a dostávají závěrečné osvědčení.⁴⁰

2.3 INSTITUTE ORGANIZUJÍCÍ VOLNÝ ČAS

V závěru této kapitoly nás čeká seznámení s institucemi pro výchovu mimo vyučování. Pozornost budeme věnovat zařízením, s nimiž se podle J. Pávkové setkáváme nejčastěji. Zmíníme se o **školních družinách a klubech, střediskách pro volný čas dětí a mládeže, domovech mládeže, dětských domovech, zařízeních preventivněvýchovné a náhradní péče** a doplníme je o další subjekty pracující s dětmi a mládeží.⁴¹

Na začátek této podkapitoly objasníme význam školní instituce, pojem komunitní škola a poté se budeme věnovat zařízením volného času. J. Průcha uvádí ve své knize Moderní pedagogika tuto definici:

„Škola – Instituce ve veřejném (státním) nebo soukromém vlastnictví, v níž jsou dětem a mládeži zprostředkovávány v systematickém vyučování vědomosti a dovednosti, jež jim mají umožňovat samostatné životní činnosti v rámci státního a společenského uspořádání. Školy to poskytují zpravidla v určitém vymezeném čase, nacházejí se nezávisle na střídání žáků a učitelů na stejném místě a orientují se na příslušné formy výchovy a vzdělávání. Usilují o uskutečňování vymezených cílů vzdělávání a výchovy.“⁴²

⁴⁰ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 21.

⁴¹ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s. 111.

⁴² PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. s. 389.

Od školy jako vzdělávací a výchovné instituce se očekává vytváření podmínek pro úspěšný vstup mladé generace do profesionálního, občanského i volnočasového života. Svoji úlohu ve volném čase žáků plní škola přímo nebo prostřednictvím svých zařízení. Dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy umožňuje rozvoj individuálních předpokladů účastníků.

Na školách se uskutečňují příležitostné, jednorázové volnočasové činnosti, které mají rozšířit obsah vyučovacího procesu nebo plní oddechovou funkci. Mezi ně patří především návštěvy historických památek, kulturní akce, meziškolní sportovní utkání, lyžařské výcvikové zájezdy a školy v přírodě. Můžeme zde zařadit celostátní i mezinárodní soutěže a olympiády.⁴³

Specifický přístup k pedagogice volného času mají komunitní školy. Pojem komunitní škola se užívá pro školy nižších stupňů, zejména ale základní, které:

1. zřizuje obec – komunální samospráva,
2. zřizuje určitá komunita – např. náboženská či občanské sdružení,
3. jsou velmi významně napojeny na život lokální komunity,
4. jsou školami založenými na myšlence školní pospolitosti, obce.⁴⁴

V prvním případě se jedná o to, že většina škol mateřských a základních (s výjimkou škol speciálních) je zřizována místní komunální, obecní samosprávou, proto je lze nazvat školami komunitními.

Druhý případ klade důraz na určité společně sdílené, především křesťanské duchovní hodnoty, sociální normy, které jsou příznačné pro tzv. duchovní či morální komunity. Tyto školy musejí k tomu, aby byly zařazeny do sítě rejstříku škol, splnit všechny nároky kladené na školy státní (platné standardy, osnovy).

⁴³ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 66-70.

⁴⁴ Srov. KRAUS, B. POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk - prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 139.

Třetí případ je vhodný právě pro pedagogiku volného času. Vykládá, že škola je přirozeným společenským centrem a duchovním, kulturním i materiálním zázemím lokální komunity. Lze říci, že škola vychází vstříc vzdělávací poptávce širší veřejnosti (organizuje kurzy jazyků, šití, účetnictví, poskytuje prostory i vybavení a za tyto služby je oprávněna získávat finanční prostředky). Poskytuje žákům možnosti osobnostního a sociálního rozvoje na bázi dobrovolnosti (organizuje volnočasové aktivity).

Úzce spolupracuje s rodiči svých žáků. Spolupracuje s místním zastupitelstvem a zřizovatelem. Otevírá se spolupráci se všemi významnými místními institucemi a jednotlivci. Rozvíjí programy integrace handicapovaných, sociálně a kulturně znevýhodněných žáků. Je centrem kulturního a veřejného života (spolupořadatel koncertů). Rozvíjí mezinárodní spolupráci škol a poskytuje sociální služby komunitě.

Čtvrtý případ je takovým typem komunitní školy, který je založen na pojetí školní práce jako práce v pospolitosti (reformní pedagogika, M. Montessori, P. Petersen).⁴⁵

Vysvětlili jsme si význam školní instituce, objasnili pojem komunitní škola a můžeme nyní přistoupit k přehledu institucí, které se zabývají volným časem.

Školní družiny a školní kluby jsou základní formou výchovy mimo vyučování a péče o děti zaměstnaných rodičů. Tato zařízení mají předpoklady k pravidelnému a každodennímu pedagogickému ovlivňování volného času žáků. Vychovatelé jsou každý den ve styku s žáky, mohou na většinu z nich působit bez ohledu na sociální postavení rodiny a mají možnost pravidelného kontaktu s rodiči. Tito vychovatelé mají vhodnou kvalifikaci a jsou členy pedagogické rady, spolupracují s vedením školy a ostatními pedagogy.

Školní družiny a kluby jsou většinou organickou součástí školy a plní stejné funkce. Školní družiny jsou určeny žákům 1. - 5. tříd a dělí se na oddělení, školní kluby žákům 6. - 9. ročníků a pracují ve skupinách. Žáci vyšších tříd jsou

⁴⁵ Srov. Tamtéž s. 139-141.

již poměrně samostatní a mají více možností k využívání volného času. Návštěva školního klubu, který funguje na principu dobrovolné docházky je pro ně tedy vhodná. O činnostech v tomto zařízení by si měli žáci rozhodovat samostatně a spolupracovat s vedoucím při přípravě programu (participativní přístup). Školní družiny v porovnání s kluby mají docházku pravidelnou za účelem zajištění základní péče a dozoru o dítě.

Činnost těchto zařízení navazuje určitým způsobem na vzdělávací činnost základní školy. Není však pokračováním vyučování, ani ho nenahrazuje. Uskutečňují se zde činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a příprava na vyučování.⁴⁶

Střediska pro volný čas dětí a mládeže jsou domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Tyto střediska mají nenahraditelnou úlohu při objevování a rozvoji zájmů a nadání dětí. Navazují na působení rodiny, vyučovací i mimovyučovací činnost školy a spolupracují s dalšími subjekty volného času, jako jsou dobrovolná sdružení a zařízení kultury a sportu.⁴⁷

Dům dětí a mládeže (dále DDM) je zřizován jako jedna z možných forem středisek pro volný čas. Jejich posláním je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou činností. Další formou jsou stanice zájmových činností, které se specializují jen na konkrétní zájmové oblasti. Zřizovateli DDM může být školský úřad, obec, církev, soukromý nebo jiný subjekt. Struktura činností je dána u každého DDM místními podmínkami. Zpravidla se v těchto zařízeních vyskytují činnosti pravidelné, příležitostné, spontánní, ale také prázdninové a víkendové.

Dále můžeme zmínit práci s talentovanou mládeží a různé soutěže. Nabídka DDM je určena nejen žákům školního věku, ale i mládeži, předškolním dětem a jejich rodičům. Pedagogičtí pracovníci DDM jsou zařazeni do kategorie vychovatel a řídí se Pracovním řádem pro pedagogické pracovníky, který vydalo

⁴⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. s.112 – 121.

⁴⁷ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 82.

MŠMT ČR. Na činnostech se mohou podílet i další externí a dobrovolní pedagogové.⁴⁸

Domov mládeže (dále DM) je školské zařízení, které zabezpečuje žákům středních a vyšších odborných škol výchovné působení, ubytování a stravování. Tato instituce může být součástí střední školy nebo je samostatná a slouží žákům více škol. Kromě výrazné sociální funkce (náhrada rodinné péče) plní i funkce výchovně-vzdělávací a zdravotní.

Střediska výchovné péče poskytují všestrannou preventivní speciálně-pedagogickou a psychologickou pomoc dětem s rizikem poruch chování nebo s již rozvinutými projevy poruch chování. Střediska mají zachytit první projevy vývojových a výchovných poruch nebo problémů v rodině a nabídnout klientům pomoc nebo intenzivní péči. Tyto instituce též poskytují dětem okamžitou pomoc při šikaně, útěcích z domova a při řešení problémů po propuštění z ústavní péče.

Dětské domovy jsou zařízení zajišťující ústavní výchovu. Nahrazují rodinné prostředí dětem, které z různých důvodů nemohou vyrůstat v rodině. Poskytují jim výchovné, citové i ekonomické zázemí. Zařízení jsou určena pro děti ve věku od 3 do 18 let nebo až do ukončení přípravy na povolání, nejdéle však do 26 let. Zájmová činnost v těchto organizacích je rozmanitá a má své přednosti z hlediska navazování širších sociálních kontaktů. Může probíhat přímo v dětském domově, nebo v zájmových a sportovních organizacích.

Mezi další subjekty pracující s dětmi a mládeží můžeme zařadit různé organizace a sdružení. Zde zmíníme skautskou organizaci Junák, kterou založil A. B. Svojsík, Českou tábornickou unii, hnutí Duha, YMCA („Křesťanské sdružení mladých lidí“), občanská sdružení pracující s mládeží a tělovýchovné a sportovní organizace.⁴⁹

⁴⁸ Srov. Tamtéž s. 121 – 126.

⁴⁹ Srov. Tamtéž s. 127 – 146.

3. SROVNÁNÍ NABÍDKY VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT NA ZŠ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Přiblížili jsme si jednotlivá témata, objasnili různé pojmy související s touto problematikou a seznámili se s institucemi volného času. V závěrečné kapitole této práce se dostáváme k samotnému jádru věci. Cílem této práce je srovnat nabídku volnočasových aktivit na jednotlivých základních školách v Českých Budějovicích.

V tomto městě se nachází podle použitých zdrojů 14 základních škol. V příloze I. najdeme kompletní seznam těchto institucí s volnočasovými aktivitami, které jsou zařazeny do jednotlivých druhů zájmové činnosti. Tento seznam byl vypracován na základě analýzy webových stránek jednotlivých základních škol. Původním záměrem bylo rozeslat dotazník ředitelům těchto škol. Z praktických důvodů - vysoká pracovní vytíženost ředitelů škol - jsem se rozhodla načerpat tyto informace z internetových stránek jednotlivých institucí.

Nyní se zaměříme na srovnání nabídky aktivit na těchto školách z pohledu rozdělení zájmové činnosti a poté podle jednotlivých aktivit.

V tabulce č.1 najdeme počet jednotlivých zájmových činností, vyskytujících se na všech základních školách v Českých Budějovicích.

Tabulka č.1

Druhy zájmové činnosti	Množství na ZŠ
Společenskovědní	12
Estetickovýchovné	14
Pracovně-technické	10
Tělovýchovné, sportovní a turistické	14
Přírodovědné	5

Z tabulky č. 1 je patrné, že nejvíce se na ZŠ vyskytují činnosti esteticko-výchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické. O něco méně se nám objevují činnosti společenskovědní, pracovně-technické a nejmenší počet spadá na činnosti přírodovědné.

Tabulka č. 2 nám poskytne kompletní přehled aktivit a jejich počet na základních školách. Jednotlivé činnosti jsou řazené podle četnosti svého výskytu.

Tabulka č. 2

Aktivity	Množství na ZŠ	Aktivity	Množství na ZŠ
Cizí jazyky ⁵⁰	12	Plavání	2
Výtvarný kroužek	11	Rybářský kroužek	2
Keramický kroužek	8	Novinářský kroužek	1
Informatika (počítačový kroužek)	8	Čtenářský kroužek	1
Sportovní a pohybové hry	7	Hra na klavír	1
Florbal	7	Literárně-dramatický kroužek	1
Dramatický kroužek	6	Instrumentální kroužek	1
Hra na flétnu	6	Literární kroužek	1
Aerobik	6	Estetický kroužek	1
Dovedné ruce	5	Recitační kroužek	1
Náboženství	4	Digitální fotografie	1
Taneční kroužek	4	Grafika na PC	1
Sborový zpěv	4	Zdravotní tělocvik	1
Hudební kroužek	3	Softbal	1
Hra na kytaru	3	Jumping	1
Dopravní kroužek	3	Střelecký kroužek	1
Sebeobrana	3	Stolní tenis	1
Volejbal	3	Cykloturistika	1
Přírodovědný kroužek	3	Orientační běh	1
Hudebně dramatický kroužek	2	Moderní gymnastika	1
Vaření	2	Turistika	1
Basketbal	2	Judo	1
Sportovní kroužek	2	Rytmika	1
Míčové hry	2	Házená	1

⁵⁰ Většinou se jedná o anglický a německý jazyk. Na ZŠ Máj II nabízejí ruský jazyk a ZŠ Matice školské francouzský a španělský.

Atletika	2	Chovatelský kroužek	1
Fotbal (kopaná)	2	Chemický kroužek	1

V této tabulce máme zmapováno 52 aktivit ze všech 14 základních škol v Českých Budějovicích. Podle tabulky můžeme uvést, že největší množství výskytu mají činnosti společenskovední s počtem 12 škol. Velké množství jsme zaznamenali i u aktivit estetickovýchovných v podobě výtvarné výchovy a keramického kroužku. Třetí v pořadí bychom mohli zařadit činnosti pracovní-technické. Až po těchto aktivitách přichází na řadu zájmové činnosti tělovýchovné, sportovní a turistické v podobě pohybových her a florbalu. Na poslední místo v počtu aktivit na jednotlivých školách zařadíme činnosti přírodovědné. S počtem 3 škol se nám objevuje v tabulce přírodovědný kroužek. Dále už máme aktivity, které se podle počtu výskytu objevují málo nebo jen ojediněle. Činností s výskytem pouze na jedné škole máme dohromady 24, což je skoro polovina ze všech 52 aktivit zde uvedených.

Můžeme zde také shrnout celkové množství aktivit na jednotlivých školách. V tabulce č. 3 najdeme počet činností vyskytujících se na konkrétní instituci.

Tabulka č. 3

Škola	Počet aktivit
Základní škola a základní umělecká škola, Bezdrevská 3, Č. Budějovice 37011	5
Základní škola, Dukelská 11, Č. Budějovice 37001	8
Základní škola, Grünwaldova 13, České Budějovice 37001	11
Základní škola J.Š. Baara, Jírovčova 9, 2 pracoviště Nová 5 Č. Budějovice 37001	14
Základní škola a Mateřská škola, Kubatova 1, Č. Budějovice 37004	6
Základní škola Máj I, M. Chlajna 21, Č. Budějovice 37005	21
Základní škola Máj II, M. Chlajna 23, Č. Budějovice 37005	6
Základní škola, Matice školské 3, Č. Budějovice 37001	12

Základní škola a Mateřská škola, Nerudova 9, Č. Budějovice 37704	16
Základní škola, O. Nedbala 30, Č. Budějovice 37005	17
Základní škola, L. Kuby 48, Č. Budějovice 37007	9
Základní škola, Pohůrecká 16, Č. Budějovice 37006	11
Základní škola a Mateřská škola, VI. Rady 1, Č. Budějovice 37008	6
Základní škola a Mateřská škola T. G. Masaryka, Rudolfovská 143, Č. Budějovice 37001	6

Podle množství aktivit na jednotlivých školách jsme zjistili, že nejvíce zájmových činností se vyskytuje na Základní škole Máj I . Na druhé místo s počtem 17 aktivit nám tabulka ukázala Základní školu O. Nedbala a třetí místo obhájila Základní škola Nerudova. Z tabulky je také možné vypočítat 4 školy se shodným počtem aktivit. Zmíníme zde také Základní školu Bezdrevskou, která se umístila na posledním místě.

V závěru této kapitoly si uvedeme návštěvnost 4 konkrétních aktivit na 3 základních školách vybraných z přehledu institucí v příloze I .Tyto školy spolupracují s volnočasovou organizací Aktivity, která nám poskytla materiály k této tabulce č. 4 . Materiály jsou použity ze školního roku 2009/2010 1. pololetí.

Tabulka č. 4

Škola	Aktivita	Počet účastníků
Základní škola, Grünwaldova13, České Budějovice 37001	Florbal	32
	Aerobik	13
	Sebeobrana	13
	Angličtina	10
Základní škola, Pohůrecká 16, Č. Budějovice 37006	Florbal	17
	Aerobik	15
	Sebeobrana	7
	Angličtina	7
Základní škola J.Š. Baara, Jírovcova 9, 2 pracoviště Nová 5 Č. Budějovice 37001	Florbal	12
	Aerobik	5
	Sebeobrana	12
	Angličtina	7

Z této tabulky můžeme vypočítat jasnou převahu u sportovní aktivity florbal. Ze všech uvedených škol má největší počet účastníků. Velký počet návštěvnosti jsme zaznamenali i u aerobiku, v těsné blízkosti máme sebeobranu a s nejmenším počtem angličtinu.

ZÁVĚR

Volný čas je dnes významnou oblastí života a výchovy. Velkou úlohu hraje především pro děti a mládež. Po teoretické, ale i praktické stránce je toto téma podnětné a zároveň náročné. Naše práce se pokusila objasnit několik pojmů, seznámila nás se zajímavými tématy a provedla nás teorií volného času. Podala nám charakteristiku zájmových činností, ale také přehled zařízení a organizací, kde se naplňuje volný čas dětí a mládeže. V Českých Budějovicích nám odhalila řadu nových informací v oblasti současného stavu zájmových činností na základních školách a seznámila nás s jednotlivými aktivitami.

Cílem této práce byla také výzkumná sonda zaměřená na srovnání nabídky volnočasových aktivit na základních školách v Českých Budějovicích. V tomto městě bylo zjištěno 14 základních škol, které jsou kompletně popsány i s volnočasovými aktivitami v příloze I. Zaměřili jsme se na srovnání nabídky aktivit na těchto školách z pohledu rozdělení zájmové činnosti a poté podle jednotlivých aktivit.

Podle použitých zdrojů bylo zjištěno, že nejvíce se na základních školách v Českých Budějovicích vyskytují činnosti esteticko-výchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické. O něco méně se nám objevují činnosti společenskovední, pracovní-technické a nejmenší počet připadá na činnosti přírodovědné.

V této práci byl také vytvořen kompletní přehled aktivit a jejich počet na základních školách. Jednotlivé činnosti byly řazené podle četnosti svého výskytu. Z tohoto přehledu jsme zaznamenali celkem 52 aktivit. Největší počet výskytu byl zjištěn u společenskovedních činností, poté u estetickovýchovných a třetí místo získaly činnosti pracovní-technické v podobě informatiky.

Dále jsme zaznamenali počet aktivit na jednotlivých školách, kde bylo zjištěno, že nejvíce zájmových činností se vyskytuje na Základní škole Máj I .

V závěru jsme uvedli přehled návštěvnosti čtyř konkrétních činností na třech základních školách. S velkou převahou nám zvítězila sportovní aktivita florbal na všech zmíněných institucích.

Ve volném čase je příležitost věnovat se činnostem, které máme rádi, které se nám líbí, uspokojují nás a přinášejí nám radost. Tato práce může být určitou inspirací a průvodcem aktivit, které nám současná doba nabízí. Do budoucna by bylo možné zmapovat zájem dětí o jednotlivé volnočasové aktivity.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A. Seznam použitých monografií

1. ČECH, T. (ed.). *Výchova a volný čas 2*. Brno: MSD, spol. s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86633-97-8
2. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
3. KRAUS, B. POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk - prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
4. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
5. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X.
6. SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
7. SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.
8. SPOUSTA, V. aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.
9. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.
10. VESELÁ, J. *Jak ve volném čase?* Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-146-5.

B. Seznam použitých elektronických dokumentů

1. *Oficiální stránky Statutárního města České Budějovice. Základní školy*. [cit. 2010-03-13]. Dostupné na: <<http://www.c-budejovice.cz/cz/skolstvi-zdravotnictvi-socialni-pece/vzdelavani-a-veda/stranky/zakladni-skoly.aspx>>.

2. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [cit. 2010-03-17]. Dostupné na: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/platne-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-lednu>>.
3. *Základní škola a základní umělecká škola, Bezdrevská 3, Č. Budějovice 37011*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsvltava.cz/>>.
4. *Základní škola, Dukelská 11, Č. Budějovice 37001*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsdukelska.cz/>>.
5. *Základní škola, Grünwaldova13, České Budějovice 37001*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsgrunwaldova.cz/>>.
6. *Základní škola J.Š. Baara, Jírovцова 9, 2 pracoviště Nová 5 Č. Budějovice 37001*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsbaara.cz>>.
7. *Základní škola a Mateřská škola, Kubatova 1, Č. Budějovice 37004*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zskucb.cz/>>.
8. *Základní škola Máj I, M. Chlajna 21, Č. Budějovice 37005*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsmaj.cz/>>.
9. *Základní škola Máj II, M. Chlajna 23, Č. Budějovice 37005*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsmaj2.cz/>>.
10. *Základní škola, Matice školské 3, Č. Budějovice 37001*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsmatice.cz/>>.
11. *Základní škola a Mateřská škola, Nerudova 9, Č. Budějovice 37704*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsnerudova.cz/>>.
12. *Základní škola, O. Nedbala 30, Č. Budějovice 37005*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsonedbala.cz/>>.
13. *Základní škola, L. Kuby 48, Č. Budějovice 37007*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsroznov.cz/>>.
14. *Základní škola, Pohůrecká 16, Č. Budějovice 37006*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zspohurecka.cz/>>.
15. *Základní škola a Mateřská škola, VI. Rady 1, Č. Budějovice 37008*. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na: <<http://www.zsmlade.cz/>>.

16. *Základní škola a Mateřská škola T. G. Masaryka, Rudolfovská 143,*
Č. Budějovice 37001. [cit. 2010-03-14]. Dostupné na:
<<http://www.zstgmcb.cz/>>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha I. – Seznam institucí s volnočasovými aktivitami a jednotlivými druhy zájmové činnosti.

PŘÍLOHY

Příloha I. – Seznam institucí s volnočasovými aktivitami a jednotlivými druhy zájmové činnosti.

Škola	Aktivity	Druhy zájmové činnosti
Základní škola a základní umělecká škola, Bezdrevská 3, Č. Budějovice 37011	taneční, sportovní kroužek	tělovýchovné, sportovní a turistické
	výtvarný kroužek, dovedné ruce	estetickovýchovné
	počítače	pracovně-technické
Základní škola, Dukelská 11, Č. Budějovice 37001	angličtina, němčina	společenskovědní
	čtenářský, výtvarný, hudební a keramický kroužek,	estetickovýchovné
	sportovní a pohybové hry, florbal, jumping	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola, Grünwaldova 13, České Budějovice 37001	angličtina, němčina, náboženství	společenskovědní
	hra na klavír, divadelní soubor Dramík, keramika	estetickovýchovné
	informatika	pracovně-technické
	aerobik, florbal, míčové hry, sebeobrana, střelecký kroužek	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola J.Š. Baara, Jírovцова 9, 2 pracoviště Nová 5 Č. Budějovice 37001	angličtina, němčina	společenskovědní
	pěvecký soubor-Carmína, instrumentální soubor, hra na zobcovou flétnu, literárně dramatický a hudebně dramatický kroužek, keramika	estetickovýchovné
	dopravní kroužek	pracovně-technické
	pohybové hry, sportovní výchova, aerobik, florbal, sebeobrana, taneční soubor-Bárováček	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola a Mateřská škola, Kubatova 1, Č. Budějovice 37004	výtvarný kroužek, dovedné ruce, hudebně dramatický a literární kroužek	estetickovýchovné

	florbal, volejbal	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola Máj I, M.Chlajna 21, Č.Budějovice 37005	cizí jazyky,novinářský kroužek	společenskovědní
	výtvarný,hudební,dramatický, estetický kroužek,sborový zpěv,hra na kytaru,flétnu, keramika	estetickovýchovné
	počítače, dopravní kroužek	pracovně-technické
	pohybové hry, volejbal, florbal,atletika,kopaná,plavání, stolní tenis, cykloturistika	tělovýchovné, sportovní a turistické
	chovatelský kroužek	přírodovědné
Základní škola Máj II, M. Chlajna 23, Č.Budějovice 37005	anglický,německý a ruský jazyk	společenskovědní
	dovedné ruce	estetickovýchovné
	počítačový kroužek	pracovně-technický
	sportovní a míčové hry, orientační běh	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola, Matice školské 3, Č. Budějovice 37001	cizí jazyky-farncouzský, španělský, ruský	společenskovědní
	výtvarný kroužek, hra na flétnu	estetickovýchovné
	pohybové hry,aerobik, basketbal,fotbal,plavání, taneční	tělovýchovné, sportovní a turistické
	rybářský,přírodovědný a chemický kroužek,	přírodovědné
Základní škola a Mateřská škola, Nerudova 9, Č. Budějovice 37704	anglický a německý jazyk, náboženství	společenskovědní
	dramatická výchova,sborový zpěv,dovedné ruce,recitační kroužek,hra na kytaru, flétnu,výtvarný kroužek	estetickovýchovné
	informatika, vaření	pracovně-technický
	softbal,aerobik,basketbal, florbal	tělovýchovné, sportovní a turistické
	rybářský kroužek	přírodovědné

Základní škola, O. Nedbala 30, Č. Budějovice 37005	anglický,německý jazyk, náboženství	společenskovědní
	dramatický, výtvarný kroužek, sborový zpěv, flétna, kytara, keramika	estetickovýchovné
	počítače	pracovně-technický
	rytmika,volejbal,aerobik, zdravotní tělocvik,moderní gymnastika, judo,taneční	tělovýchovné, sportovní a turistické
	přírodovědný kroužek	přírodovědné
Základní škola, L. Kuby 48, Č. Budějovice 37007	německý jazyk	společenskovědní
	výtvarný kroužek,dovedné ruce, keramika	estetickovýchovné
	grafika na PC,vaření, dopravně- zdravotní kroužek,digitální fotografie	pracovně-technický
	pohybové hry	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola, Pohůrecká 16, Č. Budějovice 37006	cizí jazyky,	společenskovědní
	dramatický a výtvarný kroužek, keramika	estetickovýchovné
	sebeobrana, florbal, aerobik, házená, atletika, turistika	tělovýchovné, sportovní a turistické
	přírodovědný kroužek	přírodovědné
Základní škola a Mateřská škola, VI. Rady 1, Č. Budějovice 37008	anglický jazyk	společenskovědní
	hudební dramatický a výtvarný kroužek, keramika	estetickovýchovné
	počítačový kroužek	pracovně-technický
	pohybové hry	tělovýchovné, sportovní a turistické
Základní škola a Mateřská škola T. G. Masaryka, Rudolfovska 143, Č. Budějovice 37001	cizí jazyky, náboženství	společenskovědní
	výtvarný kroužek, hra na zobcovou flétnu	estetickovýchovné
	informatika a PC	pracovně-technický
	pohybové hry	tělovýchovné, sportovní a turistické

ABSTRAKT

ŠTĚCHOVÁ, J. *Srovnání nabídky volnočasových aktivit na základních školách v Českých Budějovicích*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Iva Žlábková.

Klíčová slova: volný čas, výchova ve volném čase, volnočasová zařízení, druhy zájmové činnosti, nabídka volnočasových aktivit.

Tato práce nám nabízí srovnání nabídky volnočasových aktivit na všech základních školách v Českých Budějovicích. Teoretická část popisuje volný čas, výchovu ve volném čase a charakteristiku pedagoga volného času. Seznamuje nás dále s nabídkou volnočasových aktivit, s rozdělením zájmové činnosti a s institucemi, které organizují volný čas.

Praktická část obsahuje průzkum nabídky volnočasových aktivit na základních školách z pohledu rozdělení zájmové činnosti a podle jednotlivých aktivit. Najdeme zde počet jednotlivých zájmových činností, kompletní přehled aktivit a jejich počet výskytu na všech uvedených školách. V této práci byl také shrnut celkový počet aktivit na jednotlivých institucích a v závěru vybrány 3 základní školy, kde byl uveden přehled návštěvnosti u konkrétních zájmových činností.

ABSTRACT

ŠTĚCHOVÁ, J. *Comparison of the spare time activities offer at the junior schools in České Budějovice*. České Budějovice 2010. Bachelor work. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of pedagogy. Supervisor: Mgr. Iva Žlábková.

Key words: spare time, education during the spare time, spare time institutions, sorts of the spare time activities, offer of the spare time activities.

This work offers us the comparison of the spare time activities offer within all junior schools in České Budějovice. Theoretical part describes spare time, education during spare time and spare time pedagogical characteristics. Further, it acquaints us with the offer of leisure time activities, division of spare time activities and institutions which organize a spare time.

Practical part includes the survey of spare time activities offer within various junior schools from the point of view of their division and according of the particular activities. We can find here the numbers of particular activities, their complete overview as well as their total numbers at all schools together. Further we can compare numbers of various activities at particular schools in the České Budějovice town. In concluding part there are three schools used as example, where we can see an overview of the particular spare time activities attendance.